

Pluimvee op de kinderboerderij

Enkele aandachtspunten voor de dierenarts

Kenmerkend voor met name kinderboerderijen is het houden van meerdere gedomesticeerde diersoorten, waaronder ook vogels, op een beperkt oppervlak, met een recreatief doel. Hoe meer bezoekers, hoe beter. Door een veterinaire/volksgezondheidsbril gezien, betekent een dergelijke concentratie van meerdere diersoorten en de vele mens-diercontacten een bepaald risico. De dierenarts weet welke ziekteverwekkers bij de verschillende diersoorten een rol spelen en welke daarvan strikt diersoortgebonden zijn of juist bij meerdere diersoorten voorkomen. Sommige ziektekiemen - de verwekkers van zoönosen - stappen zelfs over op de mens. Vanwege het soms intensieve contact met mensen speelt dit zeker ook op kinderboerderijen.

In dit artikel enkele aandachtspunten gezien door de bril van een pluimveedierenarts. Wat pluimvee betreft is de kip ongetwijfeld de meest voorkomende vogelsoort op de kinderboerderij. Daarnaast worden vaak kalkoenen, fazanten, parelhoenders, pauwen en watervogels zoals zwanen, ganzen en eenden gehouden.

Veterinaire aandachtspunten

Ziekten bij hobbymatig gehouden pluimvee

Natuurlijk mogen Aviaire influenza (Klassieke Vogelpest) en Newcastle Disease (NCD of Pseudovogelpest) niet ontbreken op het lijstje van veterinaire aandachtspunten. Het gaat om ernstige, aangifteplichtige ziekten die bij tal van vogelsoorten problemen geven in de vorm van ernstige luchtwegproblemen, productiedaling, diarree, verlammingen en hoge sterfte. Vergeleken met bedrijfspluimvee lijkt de kans op insleep van AI-virus op een kinderboerderij niet groot. Uit onderzoek is inmiddels duidelijk geworden dat hobbypluimvee geen rol van betekenis speelt in de epidemiologie van Aviaire influenza. Enkele andere infectieziekten die bij niet bedrijfsmatig gehouden pluimvee regelmatig worden gezien, zijn samengevat in de tabel hiernaast.

Bij verhoogde sterfte onder het pluimvee kan de oorzaak ook liggen in predatie door vossen, marters of roofvogels en kraai-achtigen. Raadpleeg uw dierenarts en laat altijd sectie uitvoeren op gestorven dieren! Uw dierenarts kan u ook adviseren over eventueel uit te voeren vaccinaties.

Parasitaire infecties

Parasitaire infecties kunnen op kinderboerderijen een probleem zijn, ectoparasieten zoals met name rode bloedmijt (bloedluis genoemd), maar ook veerluis en kalkpootmijt komen meer voor in de zomermaanden. Endoparasieten (worminfecties en coccidiose) komen het gehele jaar voor. Door het houden van pluimvee in steeds dezelfde (uitloop)ruimte, raakt de bodem steeds meer besmet met wormeieren en neemt de infectiedruk toe. Regelmatige controle op coccidiose- en worminfecties kan simpelweg gebeuren door onderzoek van verse mestmonsters. Zo nodig kan een behandeling worden ingesteld.

De meeste vogelsoorten hebben hun eigen, diersoortspecifieke parasieten: bijvoorbeeld de coccidioseverwekker *Eimeria necatrix*, die bij de kip een zeer ernstige darmontsteking geeft, is voor de

kalkoen niet gevaarlijk. De wormsoorten zijn minder gastheerspecifiek: de gaapworm (*Syngamus trachea*) bijvoorbeeld komt bij vele tientallen vogelsoorten voor: onder andere bij kippen, fazanten, parelhoenen en ook bij wilde vogels.

Preventie: algemene hygiëne en regelmatige veterinaire controle. Enkele tips:

- De basis voor een goede diergezondheidsbewaking wordt mede gevormd door een goede administratie en identificatie van het dierbestand (potring of chip). Mochten er ‘per ongeluk’ dieren worden bijgeplaatst, dan is het zaak die bij de eerstvolgende inspectie zo snel mogelijk weer uit het koppel te halen en eventueel in quarantaine te zetten.
- Zorg voor goed afgesloten diervverblijven en een hek om het terrein. Door het hek een stuk in te graven wordt de toegang voor ongedierte een stuk moeilijker.
- Een goede opbergplaats voor voer en het opruimen van voedselresten maakt de leefomgeving voor ratten en muizen minder aantrekkelijk en trekt ook minder wilde vogels aan.
- Bezoekers dienen na het bezoek aan de kinderboerderij hun handen te wassen, contact met mest moet tijdens een bezoek zoveel mogelijk worden vermeden.

Kip gaat niet samen met kalkoen

De reden dat kip en kalkoen gescheiden van elkaar moeten worden gehuisvest heeft te maken met de parasiet *Histomonas meleagridis*, die Blackhead veroorzaakt. Zowel de kip als kalkoen kunnen deze parasiet oplopen; de gevolgen voor de kalkoen zijn meestal dramatisch. De kip kan de infectie overleven en de parasiet uitscheiden in de mest. Kalkoenen kunnen deze parasiet oppikken met meestal dodelijk gevolg.

Plantaardig, maar niet altijd diervriendelijk

Veel kinderboerderijen hebben ook de beschikking over een moes- en/of siertuinen met fraaie beplanting. Tussen al dit mooie groen kunnen we ook planten aantreffen die voor mens en dier problemen kunnen geven. Enkele voorbeelden van planten en bomen waarvan bekend is dat ze in principe toxisch zijn voor pluimvee: adelaarsvaren, bitterzoet, echt vingerhoedskruid, eik, goudenregen, heggerank, jacobskruiskruid, koolzaad, lathyrus-soorten, monnikskap, wikkesoorten en taxus.

‘Pet birds’

‘Pet birds’ zijn duiven, zangvogels en papegaaiaachtigen. Wat deze ‘pet birds’ betreft is het van belang te wijzen op het risico van papegaaizenziekte (psittacose) voor bezoekers. Onder meer parkieten en papegaaien kunnen besmet zijn en door inhalatie van besmet (veren)stof kunnen mensen de ziekte oplopen. Deze vogelsoorten dienen daarom vooraf gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van *Chlamydoxiphila psittaci*, de verwekker van deze ziekte.

Ziektekiem (pathogeen)	Komt voor bij	Verschijselen	Behandeling
Ziekte van Marek	Alleen kip	Kreupelheid, uitval	geen
Infectieuze Bronchitis	Alleen kip	Luchtwegproblemen, diarree, uitval en minder eiproductie	geen
Pokkendifterie	Kip, kalkoen, duif, kanarie e.a.	Pokken op de kam en lellen en geel beslag in de mondkeelholte	Plekken behandelen met jodium
<i>Mycoplasma gallisepticum</i> (chronische snot)	Kip, kalkoen, maar ook duif, eend	Luchtwegproblemen, verdikte kop, uitval	Antibiotica slechts tijdelijk effect
<i>Pasteurella multocida</i>	Eend, gans, kalkoen, fazant en kip e.a.	Verdikte koppen, uitval	antibiotica
<i>Avibacterium paragallinarum</i> (coryza ofwel acute snot)	Kip, kalkoen, fazant	Luchtwegproblemen, zwelling van neusbijholten	antibiotica
Botulisme	Watervogels	Plotselinge verlammingen, sterfte	Evt. “doorspoelen”
<i>Mycobacterium avium</i> (vogeltbc)	Kip, kalkoen, pauw, fazant en eend	Chronische vermagering en sterfte bij oude dieren	Koppel ruimen
Eendenpest	eend	“verlamming”, sterfte	geen